VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

Smittskyddsblad läkarinformation
Datum: 2024-02-29

Smittskydd Västra Götaland
Smittskyddsläkaren
Telefon: 010-441 24 00
E-post: smittskydd@vgregion.se

Syfilis

Allmänfarlig och smittspårningspliktig sjukdom

Om sjukdomen

Smittämne

Treponema pallidum.

Inkubationstid

10 dagar -10 veckor, vanligen omkring 3 veckor i de fall patienten får symtom. Asymtomatisk infektion är också vanligt.

Klinisk bild

Sjukdomen delas in i tre stadier – primär, sekundär och tertiär syfilis. Dessa kan variera i förekomst eller helt saknas, och symtomfri infektion är vanligt. Vid primär syfilis uppstår ett oömt sår (schanker) på infektionsstället, vanligtvis på könsorganet, i ändtarmen eller munnen. Svullnad av omgivande lymfkörtlar ses ofta och multipla sår kan förekomma. Såren läker spontant inom tio veckor.

Sekundärstadiet börjar sju till tio veckor efter smittotillfället med feber, svullna lymfkörtlar och ett utbrett utslag på kroppen (roseol). Sjukdomsbilden är ofta okarakteristisk och symtom kan uppträda från många olika organ. Även dessa symtom försvinner spontant.

Om man inte har fått antibiotikabehandling kvarstår dock infektionen hos en del och kan med tiden angripa olika organsystem som hjärta, blodkärl, hjärna, hud och slemhinnor. Sjukdomen har då gått över i det tredje stadiet, tertiär syfilis, där symtom kan uppträda flera decennier efter smittotillfället.

Diagnostik

Syfilis diagnostiseras huvudsakligen genom påvisning av serumantikroppar (anti-Treponema med CIA och TPPA/TPHA, samt anti-cardiolipin med VDRL/RPR/WR). Det kan ta upp till 3 månader från smittillfället innan påvisbara antikroppar har utvecklats. Om patienten har primärsår kan syfilis-DNA påvisas i sårexsudat 1–2 veckor innan antikroppstesterna blir positiva.

Positiv syfilisserologi bör alltid diskuteras med venereolog. Syfilisantikroppar kan kvarstå livslångt efter genomgången infektion, vilket kan försvåra bedömningen,

t.ex. vid misstanke om reinfektion. Jämförande analys med tidigare tagna prover eller uppföljningsprov kan behövas.

Överväg provtagning även för andra sexuellt överförbara infektioner inklusive hiv.

Smittvägar/smittsamhet

Syfilis smittar vid vaginala och anala samlag samt vid oralsex. Patienten är mest smittsam i primär- och sekundärstadierna. En obehandlad infektion kan vid sexuella kontakter smitta upp till ett år från smittillfället. Syfilis kan under första året efter smittillfället, och även senare, smitta från mor till foster via placenta. Det finns också risk för blodsmitta vid blodtransfusion och sannolikt också när injektionsverktyg delas vid användning av intravenösa droger. Vid behandling av tidig syfilis kan patienten anses vara smittfri en vecka efter sista långverkande antibiotikainjektionen.

Handläggning av patient

- Ge information om syfilis och hur det smittar. Ge förhållningsregler, se nedan.
- Patient med starkt misstänkt eller säkerställd syfilis ska remitteras till specialistklinik för adekvat behandling och smittspårning. Kontrollprov efter behandling tas enligt lokala riktlinjer.
- Gör klinisk smittskyddsanmälan i Sminet, se nedan.

Förhållningsregler

Förhållningsregler ges både vid konstaterat fall av tidig syfilis och i samband med provtagning vid misstanke om smitta.

Patientinformationsbladet ”Syfilis - patientinformation” (Smittskyddsblad | Smittskyddsläkarföreningen (slf.se)) innehåller den information och de förhållningsregler som ska meddelas patienten och som sammanfattas nedan.

Den behandlande läkaren ska besluta om individuellt utformade förhållningsregler i syfte att hindra smittspridning för den som bär på eller misstänks bära på en allmänfarlig sjukdom. Följande förhållningsregler är aktuella:

- Skyldighet att informera sexualpartner om smittbärarskap.
- Skyldighet att vid sexuella kontakter iaktta ett beteende som minimerar risken för smittspridning.
- Skyldighet att hålla regelbunden kontakt med behandlande läkare.

Förhållningsreglerna ges skriftligt och muntligt så snart det är möjligt. Givna förhållningsregler ska dokumenteras i patientjournalen.

Förhållningsreglerna gäller vanligen till en vecka efter sista långverkande antibiotikainjektionen, men behandlande läkare på specialistklinik kan göra en annan bedömning. Patienten rekommenderas att inte ha sex under den tiden för att inte riskera sprida smittan vidare.

Smittspårning

Smittspårning utförs på den specialistklinik dit patienten remitterats. Patienten är skyldig att medverka i smittspårning.

Det är viktigt att patienten vid smittspårning informeras om att sekretess råder och att patientens identitet inte kommer att uppges för den eller de kontakter som framkommer vid smittspårningen.

Smittspårning vid tidig (anmälningspliktig) syfilis bör göras ett år tillbaka i tiden, men tiden kan kortas ned vid primärinfektion efter bedömning av venereolog.

Även vid sen syfilis (ej anmälningspliktig) bör ibland viss smittspårning göras; överväg provtagning av biologiska barn och fasta partners som kan ha utsatts för smitta, samt av personer som kan ha utsatts för smitta via blod.

Vid smittspårningen ska uppgifter om kontakter enbart anges i särskilda smittspårningshandlingar åtskilda från patientjournalen.

Anmälan enligt smittskyddslagen

Endast syfilis i smittsamt skede är anmälningspliktig, det vill säga tidig syfilis (inom 1 år från smittillfället). Anmälan får inte innehålla uppgifter om den smittades fullständiga identitet. I Sminet används därför en så kallad rikskod, (de fyra första [födelseåret] och de fyra sista siffrorna i personnumret, t.ex. 1998–6216). Om patienten saknar personnummer, använd i stället "annat nummer" enligt regionala riktlinjer. Det är viktigt att labbnummer/provnummer anges i smittskyddsanmälan.

I anmälan ska det finnas uppgift om vilka förhållningsregler som patienten fått. Ange om patienten remitterats till annan klinik och i så fall vilken.

Anmälan görs via www.folkhalsomyndigheten.se/sminet

Kriterier för anmälan: Falldefinitioner vid anmälan enligt smittskyddslagen | Folkhälsomyndigheten (folkhalsomyndigheten.se)

Mer information

Folkhälsomyndigheten och Smittskyddsläkarföreningens samlade information om smittsamma sjukdomar | Folkhälsomyndigheten (folkhalsomyndigheten.se)